

УДК 377.3:001

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-1\(202\)-83-86](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-1(202)-83-86)

Горобченко Наталія
Тараба Ірина

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-4388-1007>
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-5412-1700>

ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

A Процесу оновлення системи загальних закладів середньої освіти в Україні сприяють вимоги Нової української школи, які акцентують увагу на позитивній мотивації до вивчення іноземної мови та використанні сучасних технологій навчання. Одна з найцікавіших технологій навчання – «case-study». Кейс-метод розвиває комунікативні вміння, допомагає встановити емоційні контакти між учнями; вирішує змістовно-інформаційну проблему, оскільки він забезпечує учнів необхідною інформацією, без якої неможливо здійснити спільну діяльність; розвиває спеціальні навички критичного мислення, тобто забезпечує вирішення освітніх проблем; передбачає навчальне завдання, оскільки учнів навчають працювати в команді, вислуховувати думки інших людей.

Ключові слова: інтерактивне навчання; кейс-метод; мотивація; аналіз; синтез; науково-дослідний кейс; практичний кейс; навчальний кейс

S Gorobchenko Nataliia, Taraba Irina. The use of case method in the conditions of the New Ukrainian School.

Actively developing and changing society makes high demands to education in the New Ukrainian School, its content and competitiveness. Nowadays, attention is focused on improving the quality of education, where the main criterion is the level of competence of the individual, we speak about higher requirements for mastering the system of knowledge, intellectual and cognitive development, ability to use existing potential for practical purposes.

The process of updating the system of general secondary education in Ukraine is facilitated by the requirements of the New Ukrainian School, which emphasizes the positive motivation to learn a foreign language and the use of modern learning technologies. One of the most interesting learning technologies is case-study. Opportunities provided using the case method are highly appreciated by Ukrainian methodologists. The case method develops communication skills, helps establish emotional contacts between the students; solves the content-information problem. It provides students with the necessary information, develops special skills for critical thinking (analysis, synthesis, goal setting, and others), provides solutions to educational problems; provides a learning task, as students are taught to work in a team, listen to other people's opinions, and it is impossible to have common activities without this information.

The advantage of using the case method is that it does not give a clear solution to the problem, the ways that students can solve can be different from each other, the student can always find a unique solution. The value for high school students is the process of studying specific cases and finding a solution to the problem, gaining life experience, but also the need to prove themselves in the discussion and justify their choice of solving problems in a foreign language.

While working with the case, we suggest the following algorithm: 1. The development of a situation (case) from the material. The case contains information that students should analyze; based on the conclusions of the analysis, find a solution and then prove the correctness of their choice. 2. Material presentation. 3. Students' independent discussion of the problem. 4. Presentation of students' works. 5. Evaluation of student work by the criteria.

Key words: interactive learning; case method; motivation; analysis; synthesis; research case; practical case; training case

Горобченко Наталія Володимирівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри германської філології та зарубіжної літератури, Житомирський педагогічний університет імені Івана Франка, Україна

Gorobchenko Nataliia, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of Germanic Philology and Foreign Literature, Zhytomyr Ivan Franko State University, Ukraine

E-mail: N.Gorobtschenko@gmail.com

Тараба Ірина Олександрівна, кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка кафедри германської філології та зарубіжної літератури, Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Taraba Irina, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of Germanic Philology and Foreign Literature, Zhytomyr Ivan Franko State University, Ukraine

E-mail: 18.09.1982irina@gmail.com

Актуальність проблеми. Процес оволодіння знаннями будується на засвоєнні учнем навчальних дій, оволодівши якими, учень зміг би засвоювати знання самостійно, користуючись різними джерелами інформації. Навчити вчитися, а саме засвоювати і належним чином переробляти інформацію – головна теза вимог щодо навчання Нової української школи. Однією з форм організації пізнавальної діяльності є інтерактивне навчання, яке, в свою чергу, має на увазі конкретні й прогнозовані цілі. Одна з таких цілей – створення комфортних умов навчання, тобто умов, за яких учень відчуває свою успішність, свою інтелектуальну самостійність, що робить продуктивним сам процес навчання іноземної мови. Сутність інтерактивного навчання полягає в такій організації освітнього процесу, при якій практично всі учні є залученими до процесу пізнання, вони мають можливість розуміти та рефлексувати побачене й почуте.

Варто зазначити, що інтерактивні методи навчання учнів вирішують кілька завдань:

1) розвивають комунікативні навички та вміння, допомагають встановленню емоційних контактів між учнями;

2) вирішують інформаційне завдання, оскільки забезпечують учнів необхідною інформацією, без якої неможливо реалізувати спільну діяльність;

3) розвивають особливі навички та вміння (аналіз, синтез, постановка цілей тощо), тобто забезпечують рішення навчальних завдань;

4) забезпечують виховне завдання, оскільки привчають учнів працювати в команді, прислухатися до чужої думки [2].

Оскільки освітній процес сьогодення вимагає нового підходу, а саме використання інтерактивних методів, то метод case-study, або методи конкретних ситуацій (від англ. слова case – випадок, ситуація) варто досить широко застосовувати в процесі навчання іноземної мови.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. У нашій країні використання кейс-технології відбувається відносно недовго, тоді як на Заході і в США використовується досить давно. Цей метод виник у США, у школі бізнесу Гарвардського університету. Уперше він був застосований у 1924 році. Культурологічною основою появи і розвитку кейс-методу з'явився принцип «прецеденту» або «випадку» [3].

Основними поняттями, що використовуються в кейс-методі, є поняття «ситуація» й «аналіз». Згідно з тлумачним словником, термін «ситуація» трактується як «сукупність обставин, положення, обстановка», термін «аналіз» – як «метод дослідження шляхом розгляду окремих сторін, властивостей, складових частин чогось» [9].

Сама по собі ситуація здатна до змін, які залежать від діяльності людей, що беруть участь у даній ситуації. Ситуація завжди відкрита для входження і впливу людей, а дії людей пов'язані з реалізацією їх цілей та інтересів у цій ситуації. Вона є завжди там, де поведінка учасників не детермінована і можливі різні погляди, думки учасників дискусії на занятті з іноземної мови [8].

Ситуативний метод передбачає підключення декількох видів аналітичної діяльності, необхідних при осмисленні ситуації, що вимагає високого рівня методологічної культури вчителя іноземної мови. Дана технологія сприяє підвищенню інтересу учнів до предмету (у нашому випадку); крім цього, технологія сприяє розвитку у школярів таких якостей, як: соціальна активність, навички спілкування, навички слухання і правильне вираження власних думок.

Мета статті: схарактеризувати та теоретично обґрунтувати використання кейс-методу в умовах Нової української школи, визначити етапи формування комунікативної компетентності засобами кейс-методу. Реалізація поставленої цілі потребує розв'язання наступних завдань: 1) уточнити та науково обґрунтувати сутність поняття «інтерактивне навчання» та «кейс-метод»; 2) визначити й охарактеризувати види кейсів та етапи їхнього створення при формуванні комунікативної компетентності.

Викладення основного матеріалу дослідження. Кейс-метод завойовує позитивне ставлення з боку старшокласників, які бачать у ньому особливу гру, що сприяє засвоєнню теоретичних положень й оволодіння практичним використанням мовного матеріалу. Метод case-study сприяє розвитку різних практичних навичок. Вони можуть бути описані однією фразою – творче розв'язання проблеми і формування вміння аналізу ситуації та прийняття рішення.

Структура кейс-методу ґрунтується на тому, що школярі зустрічаються з конкретним випадком, узятим із практики. Потім, обговорюючи цей випадок іноземною мовою, шукають альтернативи його рішення, пропонують свій власний варіант вирішення, який грамотно обґрунтовують, а потім порівнюють його з рішенням, яке було прийнято на практиці. Одного правильного рішення не існує, тому після закінчення презентацій може бути обраний кращий варіант рішення. При цьому школярами пропонується осмислити реальну життєву ситуацію, опис якої актуалізує певний комплекс лексичних і граматичних знань, який необхідно засвоїти при вирішенні даної проблеми [7].

При роботі з кейсом пропонують дотримуватися наступного алгоритму:

1. Розробка ситуації (кейса) з пройденого матеріалу. Кейс містить інформацію, яку учні повинні проаналізувати; на основі висновків щодо проаналізованого, знайти рішення і потім довести правильність свого вибору.

2. Презентація матеріалів учням.

3. Самостійне обговорення проблеми учнями. Ситуація спочатку аналізується кожним учнем самостійно, потім обговорюється в парах або малих групах, що складаються з 3–4-х осіб, де кожен учасник вносить свій внесок у розв'язання проблеми, і в кінці, у ході загальної дискусії після розгляду всіх альтернатив й обґрунтувань, робиться спроба прийняття єдиного рішення.

4. Презентація учнівських робіт.

5. Завершальний етап – оцінка учнівських робіт за такими критеріями:

- а) знання лексичного матеріалу;
- б) грамотна побудова граматичних конструкцій, тобто вміння правильно і грамотно будувати речення;
- в) активність учнів в обговоренні кейса [11].

При конструюванні кейсів спостерігається переважання одного з джерел, тому дана обставина може бути покладено в основу класифікації кейсів. Так, усі кейси умовно поділяються на:

- 1) науково-дослідні, що зорієнтовані на здійснення дослідницької діяльності;
- 2) практичні, що відображають реальні життєві ситуації;
- 3) навчальні, завданням яких виступає організація освітнього процесу [5; 10].

Науково-дослідний кейс виступає моделлю для отримання нового знання про ситуації й поведінку в ній. Його навчальна функція зводиться до формування навичок наукового дослідження за допомогою методу моделювання.

Практичний кейс ставить своїм завданням детальне й докладне відображення життєвої ситуації. Отже, цей кейс створює практичну модель ситуації. Навчальне призначення практичного кейса зводиться до тренінгу учнів у тій чи іншій лексико-граматичній темі, закріпленні знань, навичок і вмінь, прийняття рішень у конкретній мовній ситуації.

Навчальний кейс відображає типові мовні ситуації, які найчастіше зустрічаються в реальному житті і, з якими доведеться стикатися школяреві у професійній діяльності. При цьому на перше місце ставляться навчальні та виховні завдання.

Будь-який кейс охоплює:

- 1) ситуацію (будь-яка проблема, історія з реального життя, випадок);
- 2) контекст ситуації (історичний, хронологічний, особливості дії учасників ситуації);
- 3) коментар ситуації;
- 4) завдання для роботи з кейсом;
- 5) різні додатки [8].

Основні вимоги до кейсів:

- 1) бути наближеним до реального життя;
- 2) бути оформленим так, щоб була можливість встановлювати зв'язок із накопиченим життєвим досвідом, а також із майбутніми життєвими ситуаціями школярів;
- 3) надавати можливість інтерпретації з точки зору учасників;
- 4) містити проблеми і конфлікти;
- 5) бути вирішеним в умовах тимчасових рамок та індивідуальних знань, навичок і здібностей учнів;
- 6) допускати різні варіанти вирішення [4].

Виділяють наступні основні етапи створення кейсів:

- визначення мети створення кейса;
- ідентифікація конкретної реальної ситуації відповідно до мети;

- проведення попередньої роботи з пошуку джерел інформації для кейса;

- збір даних із використанням різних джерел;
- підготовка первинного варіанту представлення матеріалу кейса;
- отримання дозволу на публікацію кейса;
- обговорення кейса із залученням якомога ширшої аудиторії;
- підготовка методичних рекомендацій з використання кейса.

Розглянемо основні етапи організації занять із використанням кейс-методу та їхню специфіку. Аналіз матеріалу може проводитися з урахуванням конкретного питання або охоплювати всі аспекти ситуації, що залежить від формулювання завдання. Якщо кейс великий за обсягом, то знайомство з ним відбувається заздалегідь у вигляді самостійної роботи учнів. При першому прочитанні інформації у школярів має скластися загальне враження про предмет кейса; важливо зрозуміти, знання з яких дисциплін допоможуть вирішити ситуацію (переглядове читання). При повторному прочитанні пропонується, використовуючи навички селективного читання, відібрати ту інформацію з тексту, яка необхідна для вирішення кейса, виписати основні поняття, імена, цифри. Пізніше учні повинні зосередити свою увагу на докладному обробленні лише необхідної інформації (читання з повним охопленням змісту), оскільки в кейсах спеціально часто дана надлишкова інформація. На цьому етапі відбувається також занурення до спільної діяльності, на якому ставиться завдання, що полягає у формуванні мотивації до спільної діяльності.

Пошук додаткової інформації використовується недостатньо, оскільки це вимагає додаткового часу. Якщо однією з цілей кейса є навчання роботі з різними джерелами інформації, то ця фаза необхідна.

Обговорення різних варіантів вирішення проблеми відбувається в групах (3–5 осіб), у свою чергу, ця діяльність може проходити індивідуально. Якщо рівень мовної підготовки школярів досить високий, то обговорення відбувається іноземною мовою, в іншому випадку, з метою економії часу обговорення, може відбуватися рідною мовою. Учитель контролює цей процес. Цей крок передбачає організацію спільної діяльності, основним завданням якого є організація діяльності з розв'язання мовної проблеми. Учні в ході роботи над певним кейсом знаходяться у вигляді інтерактивного процесу прийняття рішень. У кожній підгрупі йде зіставлення індивідуальних відповідей, їхнє доопрацювання, вироблення єдиної позиції, оформлення презентації.

Навчання вести дискусію, висловлювати свою точку зору, аргументувати, доводити, заперечувати може відбуватися на заняттях з іноземної мови на основі невеликих кейсів.

Презентація рішення може бути представлена як в усній, так і в письмовій формі. Після усної презентації вчитель

організовує обговорення виступу, керується при цьому певним алгоритмом питань. На цьому етапі відбувається аналіз і рефлексія спільної діяльності, основним завданням якого є прояв освітніх і навчальних результатів роботи з кейсом, аналіз ефективності організації уроку з іноземної мови, постановка завдання для подальшої роботи. Учитель завершує дискусію й аналізує процес обговорення ситуації й роботи всіх підгруп [6; 10].

Використання методу конкретних ситуацій дозволяє:

- враховувати навчальні, особисті інтереси і потреби школярів, їхні індивідуально-психологічні особливості;
- контролювати знання з іноземної мови;
- використовувати всі форми аудиторної роботи зі школярами: індивідуальну, парну, групову, фронтальну;
- розвивати всі види мовленнєвої діяльності: читання (оглядове, селективне, детальне), говоріння (монологічне, діалогічне мовлення), письмо (складання плану, написання есе і тощо), аудіювання та переклад;
- здійснювати міжпредметні зв'язки;
- стимулювати творчу активність учнів.

Кейс-технологія вважається інтерактивною технологією навчання, оскільки інтерактивне навчання зумовлює активну та постійну взаємодію учнів. Процес інтерактивного навчання «занурює» у спілкування членів групи під час спільної навчально-практичної діяльності [5; 7].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Застосування кейс-технології позитивно сприяє розвитку комунікативних умінь учнів у контексті кейс-технології, їхнє покращення та застосування у процесі розв'язання поставлених завдань. На нашу думку, методичний потенціал кейс-технології характеризується певними факторами: по-перше, ця технологія дає можливість оптимально поєднати теорію й практику, розвивати навички роботи з різноманітними джерелами інформації. Учні не отримують вже готові знання, а навчаються їх здобувати самостійно; навчаються приймати рішення, знаходячись у життєвих ситуаціях, і, крім того, вони швидше запам'ятовують нову корисну інформацію, ніж тоді, коли мають заучувати правила. По-друге, процес вирішення проблеми, викладений у кейсі, – це творчий процес пізнання, який носить колективніший характер пізнавальної діяльності.

Отже, учні навчаються дотримуватися певних правил колективної роботи: працювати в групах, слухати співрозмовників, аргументувати свою точку зору, будуючи логічні схеми вирішення проблеми, які можуть мати неоднозначні рішення. Перспективи подальшого дослідження полягають у розробленні комплексу вправ для формування іншомовної компетентності старшокласників засобами кейс-технологій.

Список використаних джерел

1. Бігич О. Б. Кейсова і подкаст технології формування міжкультурної компетентності: колективна монографія. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2017. 160 с.

2. Біскуп В. С. Застосування методу аналізу ситуацій інтерформах навчання. URL: www.sau.kiev.ua/docs/.../v.s.biskup.doc (дата звернення: 15.11.2020).
3. Горобченко Н. В. Сучасні тенденції формування дискурсивної культури старшокласників. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Вип. 79. С. 100–103.
4. Горобченко Н. В. Сучасні вимоги до оновленої української школи. *Педагогічні науки*. 2018. Вип. 81 (3). С. 110–114.
5. Дегтярьова Ю. В. Підвищення ефективності навчання іноземних мов з використанням кейс-методів. URL: <http://www-center.univer.kharkov.ua/vesnik/full/173.pdf>. (дата звернення: 15.11.2020).
6. Конспект лекцій з дисципліни «Методика навчання іноземних мов»: для студентів 5 курсу ф-ту «Референт-перекладач» / за заг. ред. І. Ю. Гусленко. Харків: Вид-во НУА, 2018. 64 с.
7. Кучерук О. А. Формування лексичної компетентності учнів засобами комп'ютерних ігор у навчанні української мови. Київ, 2018. 55 с.
8. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. / за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ, 2013. 590 с.
9. Ожегов С. И. Словарь русского языка / под ред. Н. Ю. Шведовой. 23-е изд., испр. Москва: Рус. яз., 1991. 1128 с.
10. Шендерук О. Б. Пермінова В. А. Використання методу кейс-стаді під час викладання іноземних мов. URL: http://www.rusnauka.com/23_SND_2008/Philologia/26584.doc.htm
11. Kravets O. The use of educational information design technology in the course of foreign language distance learning at non-philological faculties. *Information Technologies and Learning Tools*. 2017. Vol. 60, no. 4. С. 195–204.

References

1. Bighych, O. B. (2017). *Keysova i podkast tehnologhii formuvannja mizhkulturnoi kompetentnosti [Case study and podcast technology for the intercultural competence formation]*. Kyiv: Kyiv National Linguistic University Publishing [in Ukrainian].
2. Biskup, V. S. *Zastosuvannja metodu analizu situacij interformakh navchannja [Application of the method of situation analysis in learning interforms]*. Retrieved from: www.sau.kiev.ua/docs/.../v.s.biskup.doc [in Ukrainian].
3. Ghorobchenko, N. V. (2021). Suchasni tendencii formuvannia dyskursyvnoi kultury starshoklasnykiv [Modern tendencies of high school students' discursive culture formation]. *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Dragomanova. Pedagogichni nauky: realiii ta perspektivy [Scientific periodical of National Pedagogical University named after M. P. Dragomanova. Pedagogical sciences: realities and prospects]*, 79, 100-103 [in Ukrainian].
4. Ghorobchenko, N. V. (2018). Suchasni vymogy do onovlenoi ukrainskoi shkoly [Modern requirements for a renewed Ukrainian school]. *Pedagogichni nauky [Pedagogical sciences]*, 81 (3), 110-114 [in Ukrainian].
5. Deghtiarova, Ju. V. *Pidvyshhennia efektyvnosti navchannia inozemnykh mov z vykorystanniam keis-metodiv [Improving the effectiveness of foreign language teaching using case studies]*. Retrieved from: <http://www-center.univer.kharkov.ua/vesnik/full/173.pdf> [in Ukrainian].
6. Ghuslenko, I. Ju. (Ed.). (2018). *Konspekt lekcij z dyscypliny «Metodyka navchannja inozemnykh mov»: dlja studentiv 5 kursu f-tu «Referent-perekladach» [Synopsis of lectures on the subject «Methods of teaching foreign languages»: for 5th year students of the faculty «Referent-translator»]*. Kharkiv: People's Ukrainian Academy Publishing [in Ukrainian].
7. Kucheruk, O. A. (2018). *Formuvannia leksychnoi kompetentnosti uchniv zasobamy komp'uternykh ighor u navchanni ukrainskoi movy [Formation of students' lexical competence by means of computer games in the Ukrainian language teaching]*. Kyiv [in Ukrainian].
8. Nikolaieva, S. Yu. (Ed.). (2013). *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoria i praktyka: pidruchnyk dlja studentiv klasychnykh, pedagogichnykh i lingvistychnykh universytetiv [Methodology of teaching foreign languages and cultures: theory and practice: a textbook for students of classical, pedagogical and linguistic universities]*. Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].
9. Ozhegov, S. I. (1991). *Slovar russkogo iazyka [Russian language dictionary]*. Moskva: Rus. iaz. [in Russian].
10. Shenderuk, O. B., & Perminova, V. A. *Vykorystannja metodu keis-stadi pid chas vykladannja inozemnykh mov [Using the case study method while languages teaching foreign]*. Retrieved from: http://www.rusnauka.com/23_SND_2008/Philologia/26584.doc.htm accessed [in Ukrainian].
11. Kravets, O. (2017). The use of educational information design technology in the course of foreign language distance learning at non-philological. *Information Technologies and Learning Tools*, 60, 4, 195-204.

Дата надходження до редакції авторського оригіналу: 08.01.2022